

ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αγρίμια και πουλιά του βουνού και του δάσους που ζουν στη χώρα μας.

Ζώα που ζουν στις ελληνικές θάλασσες

Γ' Τάξη

Σχολικό έτος: 2022 - 2023

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με αφορμή το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος που κάνει αναφορά στα αγρίμια και πουλιά του βουνού και του δάσους που ζουν στη χώρα μας και ζώα που ζουν στις ελληνικές θάλασσες, δημιουργήσαμε την ομαδική μας εργασία.

Με αυτόν τον τρόπο μάθαμε σημαντικές λεπτομέρειες για διάφορα ζώα, γνωρίσαμε καλύτερα τη φύση και το σημαντικότερο καταλήξαμε στο γεγονός ότι η χώρα μας διαθέτει έναν πλούσιο ζωικό βασίλειο, το οποίο φυσικά πρέπει να εκτιμούμε και να το προσέχουμε.

Για την υλοποίηση αυτής της εργασίας, τα παιδιά εργάστηκαν ομαδικά, βρήκαν πληροφορίες για τα δικά τους ζωάκια και έκαναν διάφορες δραστηριότητες σχετικά με αυτά.

ΣΤΟΧΟΙ

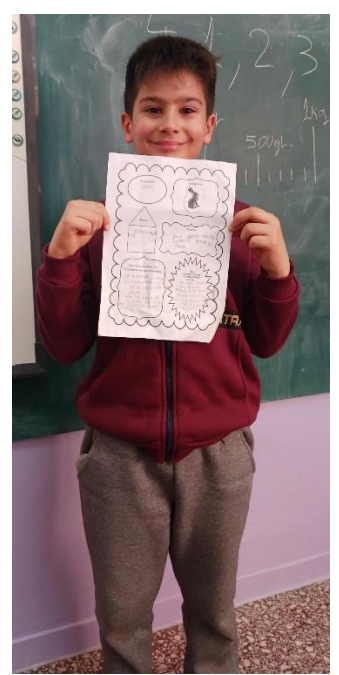
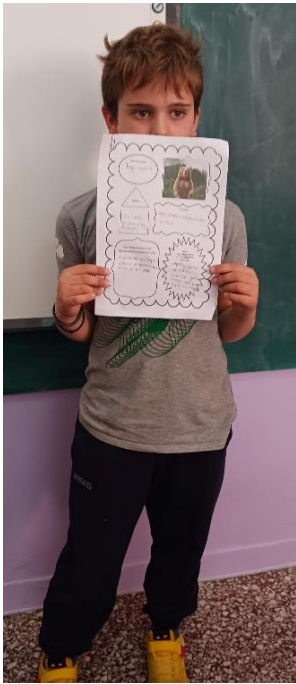
- Πού ζει;
- Τι τρώει;
- Ποιοι είναι οι εχθροί του;
- Πώς προστατεύεται από αυτούς;
- Πώς προσαρμόζεται στο περιβάλλον που ζει;

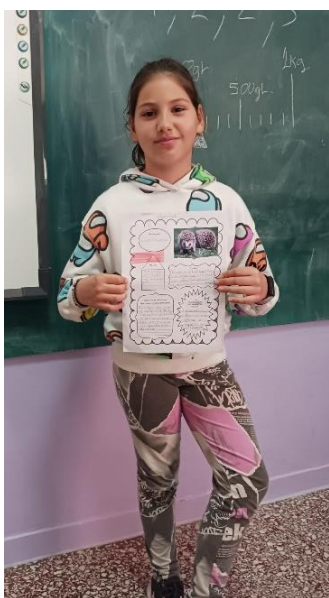
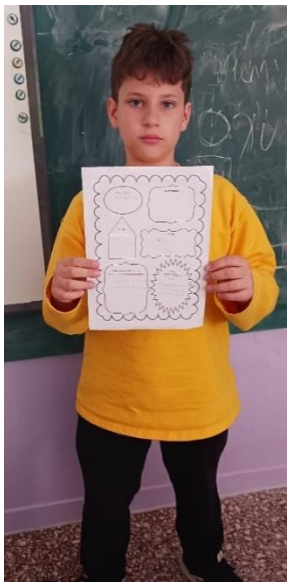

Η δασκάλα, Επιστήμη Οικονόμου και οι μαθητές της Γ΄ Τάξης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1η: Αφού ο κάθε μαθητής διάλεξε ένα ζώακι, έφτιαξε την ταυτότητα του συγκεκριμένου ζώου και την παρουσίασε μέσα στην τάξη.

Οι μαθητές παρουσίασαν την ταυτότητα ζώου.

Όνομα ζώου:
Αγριο κότερικο

Φωτογραφία

Που ζει:
Στην Ελλάδα
Στα βουνά

Τι τρώει:
Γρόφι

Ποια είναι οι εχθροί του;
Πώς προστατεύεται από αυτούς;
Οι κύνες, ο άνθρωπος
Το κουνέλι του αγρού

Πώς προστατεύεται στο περιβάλλον που ζει;
Το κότερικο έχει
στο το κεφάλι και τα
γύμναστρο και τα
αυτιά

Όνομα ζώου:
Αλεπού
Ελληνική
αλεπού

Φωτογραφία

Που ζει:
Στα βουνά
Αγροί

Τι τρώει:
Παγούρι

Ποια είναι οι εχθροί του;
Πώς προστατεύεται από αυτούς;
Οι κύνες
αγροί και
κύνες

Πώς προστατεύεται στο περιβάλλον που ζει;
Αναμιμνύει
με κρότους
βλέπει στο
αίμα για
να βρει
κυνάκια

Όνομα ζώου:
Το σκίουρο

Φωτογραφία

Που ζει:
Στα βουνά
Προσκύματα
Στα
βουνά
Αγροί
Μοσχοβί

Τι τρώει:
Αμύγδαλα
Προσκύματα
Αγροί

Ποια είναι οι εχθροί του;
Πώς προστατεύεται από αυτούς;
Ο άνθρωπος
αγροί και
κύνες

Πώς προστατεύεται στο περιβάλλον που ζει;
Αναμιμνύει
με κρότους
βλέπει στο
αίμα για
να βρει
κυνάκια

Όνομα ζώου:
Χτανογι

Φωτογραφία

Που ζει:
Στα βουνά
Αγροί

Τι τρώει:
Αμύγδαλα
Προσκύματα
Αγροί

Ποια είναι οι εχθροί του;
Πώς προστατεύεται από αυτούς;
Οι κύνες
αγροί και
κύνες

Πώς προστατεύεται στο περιβάλλον που ζει;
Αναμιμνύει
με κρότους
βλέπει στο
αίμα για
να βρει
κυνάκια

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2η: Έπειτα βρήκε περισσότερες πληροφορίες για εκείνο.

ΚΑΒΟΥΡΑΣ

Η θάλασσα είναι ο χώρος που κυρίως βλέπουμε τον κάβουρα. Επίσης τον εντοπίζουμε στα ποτάμια και στις λίμνες. Ανήκει στην οικογένεια Καρκίνιδες. Το σώμα του καλύπτεται από έναν σκληρό εξωσκελετό και έχει ένα ζευγάρι δαγκάνες. Το μέγεθός του διαφέρει από τον κάβουρα-μπιζέλι ως τον κάβουρα-αράχνη. Το περπάτημά του κάβουρα γίνεται πλαγίως προς τη μία ή την άλλη του πλευρά. Στο κεφάλι του υπάρχουν κοντές κεραίες, στόμα και μάτια. Έχει δύο δαγκάνες πάνω και δύο κάτω. Επίσης έχει 5 ζευγάρια ποδιών. Τα πρώτα είναι πιο αναπτυγμένα από τα άλλα και έχουν σχήμα λαβίδας.

Η αναζήτηση της τροφής γίνεται συνήθως τη νύχτα. Ο κάβουρας τρώει φύκια, μαλάκια, σκουλήκια, βακτήρια, μύκητες και αυγά μικρών ζώων. Ο κάβουρας χρησιμοποιεί τα νύχια του για να αρπάξει και να βάλει το φαγητό στο στόμα του.

Τα καβούρια ζευγαρώνουν όταν αλλάξει όστρακο το θηλυκό. Γεννούν συνήθως 400-500 αυγά και το χρώμα τους είναι συνήθως κοκκινωπό. Τα μικρά που βγαίνουν από τα αυγά περνούν δύο στάδια μέχρι να γίνουν τέλεια ζώα.

Εκτός από τον άνθρωπο, που τον κυνηγά για το κρέας του, έχει εχθρούς το χταπόδι, τα κοράκια τους σκαντζόχοιρους και τα μεγάλα ψάρια.

NTEMH

Ο ΛΑΓΟΣ

Ο λαγός είναι φυτοφάγο θηλαστικό. Έχει μήκος έως 75 εκατοστά και βάρος έως 6 κιλά. Το τρίχωμα του αποτελείται από κοντές τρίχες ενώ αλλάζει το χρώμα του ανάλογα την εποχή. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι η ταχύτητά του. Τρέχει με 70 χλμ. την ώρα ενώ μπορεί να πηδήξει πάνω από 5 μέτρα. Με αυτόν τον τρόπο δυσκολεύει τους εχθρούς του όπως τους ανθρώπους και τα άγρια ζώα. Ζει σε πεδιάδες και θάμνους όπου εκεί φτιάχνει τη φωλιά του. Είναι ζώο μοναχικό και νυχτόβιο. Την ημέρα κρύβεται ενώ βγαίνει το βράδυ για να βρει φαγητό. Είναι τόσο δειλό που τρομάζει με κάθε θόρυβο ενώ κοιμάται με τα μάτια ανοιχτά. Τρέφεται με λαχανικά και φρούτα ενώ αγαπά πολύ τα καρότα. Το κρέας του είναι πολύ νόστιμο γι' αυτό έχει τόσους εχθρούς.

Υπάρχουν πολλά είδη λαγών όπως ο ευρωπαϊκός, ο αρκτικός και η αντιλόπη.

ΓΙΩΡΓΟΣ Φ.

ΤΟ ΧΤΑΠΟΔΙ

Το χταπόδι είναι μαλάκιο της τάξης «Οχτοπώδες» με οχτώ πλοκάμια και μαλακό σώμα. Το χταπόδι έχει οχτώ πλοκάμια που περιβάλλουν το στόμα του και τον βοηθούν να συλλαμβάνει τη λεία του και να μετακινείται. Η όραση του είναι πολύ αναπτυγμένη και τα σαγόνια του πολύ ισχυρά για να συνθλίβουν τα μικρά θαλάσσια ζώα με τα οποία τρέφεται. Προχωρά εκτοξεύοντας νερό ή μελάνι από ένα αγωγό που υπάρχει στη κοιλιά του. Κάνει τη φωλιά του σε βράχους όπου το θηλυκό γεννά αυγά με μια ζελατινώδη ουσία.

Τα χταπόδια κατοικούν σε διάφορες περιοχές του ωκεανού σε κοραλλιογενείς ύφαλους, σε πελάγη, και τον θαλάσσιο βυθό. Μερικά ζουν στην ακτή. Κατά την εποχή του ζευγαρώματος το αρσενικό με στόχο τον εντυπωσιασμό του θηλυκού δίνει φαντασμαγορική παράσταση. Το θηλυκό γεννά τα αυγά του ύστερα από ένα χρονικό διάστημα. Ολόκληρη η ζωή του θηλυκού μετά τη γέννηση των αυγών περιστρέφεται γύρω από αυτά. Τα προστατεύει από αρπακτικά ψάρια, τα καθαρίζει τρίβοντάς τα με τα πλοκάμια του, οχυρώνει περισσότερο το σπίτι του σωριάζοντας πέτρες μπροστά στη πρώτη πόρτα.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

ΑΓΡΙΟΓΟΥΡΟΥΝΟΉ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ

Σήμερα συναντώνται στη Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρο, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα και στη νήσο Σάμο. Το αγριογούρουνο είναι είδος δασόβιο. Ζει στα πυκνά θαμνώδη δάση πλατύφυλλων, καστανιάς και οξιάς. Συχνά όμως μετακινείται για αναζήτηση τροφής σε γεωργικές καλλιέργειες που συνορεύουν με δάση. Έχει πολύ αναπτυγμένη όσφρηση και ακοή ενώ η όραση του είναι περιορισμένη, αντιλαμβάνεται κυρίως την κίνηση και όπως τα περισσότερα θηλαστικά δεν βλέπει τα χρώματα. Το τρίχωμά του αποτελείται από δύο ειδών τρίχες: μαλακές και κοντές στο υπόστρωμα και πιο πάνω μακριές, σκληρές και αραιές.

Ο αγριόχοιρος είναι παμφάγο ζώο. Τρέφεται κυρίως με βελανίδια, κάστανα, διάφορα φρούτα και καρπούς, ρίζες και βολβούς.

ΝΙΚΟΛΑΣ

Η ΑΛΕΠΟΥ

Η αλεπού είναι ένα ζώα που κατοικεί στα δάση. Επίσης ζει στα παγωμένα μέρη όπως και στα πιο ζεστά. Υπάρχει η κοινή αλεπού που ζει στα δάση. Έχει καστανοκόκκινο χρώμα και μια πιο σπάνια είναι γκρίζα. Και στις δύο η μικρή ουρά τους είναι λευκή. Έχει μήκος 60-80 εκατοστά και ουρά 30-50. Έχει βάρος από 5-10 κιλά. Μοιάζει με σκύλο αλλά έχει μυτερή μουσούδα και φουντωτή ουρά. Τρώει πουλινικά, διάφορα μικρά ζώα και όταν πεινάει τρώει ακόμα και τα σαλιγκάρια.

Θεωρείται το πιο πονηρό ζώο. Γι' αυτό για κάποιον που είναι πονηρός λέμε τη φράση: «Είναι πονηρός σαν αλεπού».

Γεννάει κάθε χρόνο 3-12 αλεπουδάκια. Ζει σε όλη τη γη εκτός από την Αυστραλία. Στην αρκτική, δηλαδή στις πολικές περιοχές του βόριου ημισφαιρίου, ζει η πολική αλεπού. Έχει χρώμα λευκό το χειμώνα για να μην διακρίνεται από τους εχθρούς της ανάμεσα στο χιόνι και το καλοκαίρι γίνεται καφετί. Αντέχει μείον 70 βαθμούς κελσίου. Τρώει ψάρια, υπολείμματα από φάλαινες, πουλιά και μωρά φώκιας. Υπάρχει επίσης η αλεπού της Σαχάρας. Είναι η μικρότερη αλεπού του κόσμου. Υπάρχουν και άλλα είδη αλεπούδων. Είναι όλες σαρκοφάγα θηλαστικά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.

ΑΧΙΝΟΣ

Οι αχινοί είναι μικρά θαλάσσια ζώα με ασβεστολιθικό σφαιρικό κέλυφος που φέρνουν αγκάθια. Ανήκουν στα εχινόδερμα όπως και οι αστερίες. Τα βρίσκουμε σε όλες τις θάλασσες του κόσμου, ειδικότερα ζουν στη λάσπη του βυθού ή σε μέρη με φύκια ή πάνω σε βράχους, σε μικρό σχετικά βάθος. Χαρακτηριστικό τους είναι τα μακριά τους αγκάθια με τα οποία κινούνται και οι ποδίσκοι με τους οποίους κολλούν στα βράχια και αναπνέουν. Τα γνωστότερα χρώματά τους είναι το μαύρο, το σκούρο πράσινο και το κόκκινο. Τρέφονται κυρίως με μύδια.

Εχθροί τους είναι οι αστερίες, τα χέλια και άλλα ζώα. Τα αρσενικά με τα θηλυκά διαφέρουν. Τα θηλυκά έχουν μακρύτερα αγκάθια ενώ τα αρσενικά μεγαλύτερα αγκάθια και μικρότερο σώμα. Τα αυγά τους τα γεννούν μέσα στο νερό. Το μέρος του αχινού που τρώγεται είναι οι γεννητικοί αδένες του όπου βρίσκονται και τα αυγά τους.

Καλύτεροι αχινοί για κατανάλωση είναι οι κόκκινοι, σε αντίθεση με τους μαύρους που είναι σχετικά άγευστοι. Ο αχινός θεωρείται προστατευόμενο είδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ

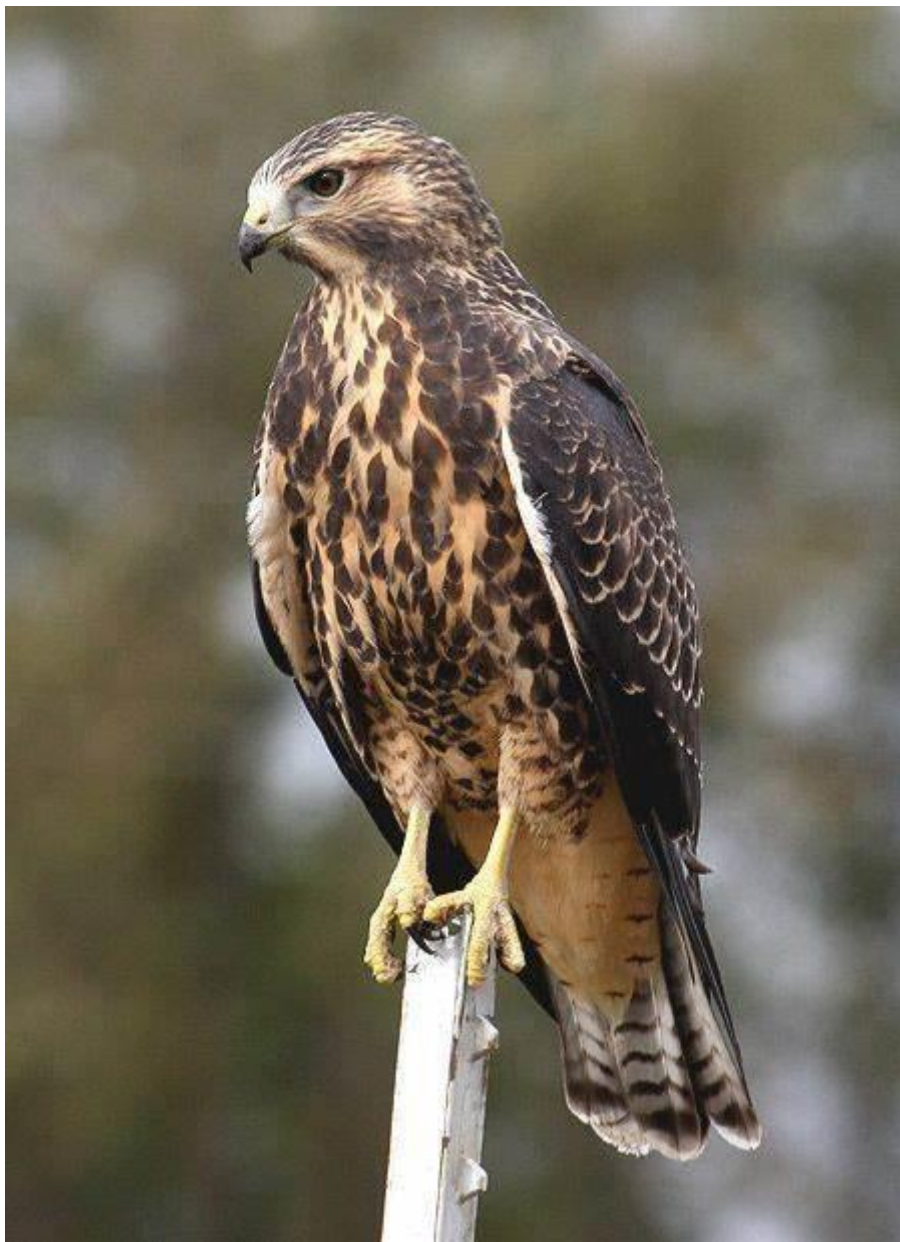

Ο ΑΕΤΟΣ

Ο αετός είναι ημερόβιο αρπακτικό. Διαθέτει οξύτατη όραση και έχει κυρτό γαμψό ράμφος.

Χαρακτηριστικό είναι ότι τα πόδια του καλύπτονται από φτερά. Τα νύχια τους είναι αγκιστροειδή με τα οποία αρπάζουν τη λεία τους. Τα φτερά τους είναι μεγάλα και δυνατά κάτι που τους επιτρέπει να πετούν δίχως να κουράζονται.

ΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΙΓΑΓΡΟΣ Ή ΑΓΡΙΟΚΑΤΣΙΚΟ

Είναι θηλαστικό ζώο που ανήκει στην τάξη των αρτιοδάκτυλων. Απαντάται από την Ευρώπη ως την Μικρά Ασία και από την Κεντρική Ασία ως την Μέση Ανατολή σε ορεινές περιοχές. Είναι πολύ ευκίνητο ζώο και έχει μεγάλη ικανότητα να σκαρφαλώνει σε κατακόρυφες βραχώδης πλαγιές. Τα αρσενικά ζουν μοναχικά, ενώ τα θηλυκά σε αγέλες 500 ζώων. Οι αίγαγροι ζουν από 12-22 χρόνια.

Στον ελληνικό χώρο γνωστότερο είδος είναι ο αίγαγρος ο κρητικός, αλλιώς κρι-κρι. Το αγριοκάτσικο κινδυνεύει με εξαφάνιση και για το λόγο αυτό στην Ελλάδα το κυνήγι του απαγορεύτηκε.

Το αγριοκάτσικο φτάνει σε μήκος 1,5 μέτρα και σε ύψος τα 80 εκατοστά. Το θηλυκό είναι μικρότερο στο σώμα από το αρσενικό και έχει επίσης μικρότερα κέρατα. Είναι πολύ ανθεκτικό στη παγωνιά. Έχει την ιδιότητα να αλλάζει το χρώμα του τριχώματός του ανάλογα με την εποχή. Έτσι τους καλοκαιρινούς μήνες έχει τρίχωμα ανοικτό καστανό και το χειμώνα γίνεται μαύρο.

ΗΛΙΑΣ

ΦΩΚΙΑ MONACHUS MONACHUS

Η παιχνιδιάρικη πριγκίπισσα των ελληνικών θαλασσών. Η μεσογειακή φώκια monachus πήρε το όνομά της εξαιτίας του σχήματος του κεφαλιού της που μοιάζει σαν να φοράει σκούφο καλόγερου ή επειδή ζει μακριά από τους ανθρώπους. Με πληθυσμό μικρότερο από 600 άτομα θεωρείται από τα πιο σπάνια θηλαστικά της Ευρώπης και απειλείται από εξαφάνιση παρόλο που κατοικεί στο πλανήτη γη πάνω από 25 εκατομμύρια χρόνια. Εμφανίστηκε κάποτε στη μεσόγειο θάλασσα και τον ατλαντικό. Αντιπροσωπεύει το μοναδικό γένος φώκιας στις θερμές θάλασσες. Ωστόσο ο λαός μας εδώ και εκατοντάδες χρόνια έχει έρθει σε επαφή με το συγκεκριμένο θηλαστικό και μάλιστα έδωσε το όνομά της σε δύο αρχαίες ελληνικές πόλεις, τη Φώκεια Αττικής και την αποικία στη Μικρά Ασία με το ίδιο όνομα. Αναπαρίσταται ακόμα και σε αρχαία ελληνικά νομίσματα αλλά και σε αναφορές πολλών αρχαίων συγγραφέων όπως ο Όμηρος, ο Αριστοφάνης, ο Πλούταρχος, ο Αριστοτέλης και άλλοι. Ο Αριστοτέλης ήταν ο πρώτος που την περιέγραψε στο βιβλίο του «Περί ζώων ιστορία».

Παρακολουθώντας την πορεία του στο χρόνο από την παλαιολιθική εποχή ο άνθρωπος τη χρησιμοποίησε για το δέρμα και το κρέας της. Στη πορεία των χρόνων το εμπόριο μειώθηκε και πιο πολύ τώρα κινδυνεύει από τον ανταγωνισμό με τους ψαράδες επειδή προκαλεί ζημιά στα δίχτυα τους και παίρνει τα ψάρια. Άλλες απειλές είναι η αυξημένη θνησιμότητα ανήλικων ατόμων εξαιτίας πνιγμού από αλιευτικά εργαλεία ή ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τυχαία γεγονότα όπως ασθένεια μέσα σε ένα πληθυσμό.

Στην Ελλάδα φιλοξενούμε το μεγαλύτερο πληθυσμό μεσογειακής φώκιας παγκοσμίως, περίπου τα 2/3. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε πολλές ακτές και πάνω από 9.000 νησιά με πολλές σπηλιές. Μεγαλύτερη προτίμηση έχουν στις βόρειες Σποράδες, την Κάρπαθο και την Κίμωλο. Αυτό δεν είναι τυχαίο. Εκεί φαίνεται πως έχουν βρει ησυχία, καθαρές θάλασσες, κατάλληλες σπηλιές για να γεννήσουν και να μεγαλώσουν τα μικρά τους.

Η διάρκεια ζωής της φώκιας είναι περίπου 30-40 χρόνια. Έχουν μήκος 2-3 μέτρα και το βάρος τους είναι περίπου 250 κιλά. Το δέρμα της καλύπτεται με κοντό τρίχωμα γκριζο ή καφέ χρώματος. Τα νεογέννητα έχουν μήκος ένα μέτρο και ζυγίζουν 15-20 κιλά. Η κύηση διαρκεί 10-11 μήνες και η περίοδος γαλουχίας 4-8 εβδομάδες περίπου.

Η φώκια monachus γεννά μόνο ένα μικρό κάθε φορά. Τρέφεται με όλα τα είδη ψαριών και μαλάκια όπως χταπόδια και σουπιές αλλά και καβούρια.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Η ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑ

Πού ζει:

Η καφέ αρκούδα ζει στην Ελλάδα, στις οροσειρές της Πίνδου και της Ροδόπης. Παλαιότερα ζούσε στα βουνά της νότιας και βόρειας Ευρώπης. Σήμερα ζει σε απομονωμένες δασικές περιοχές, μακριά από πόλεις και χωριά. Ελάχιστες αρκούδες υπάρχουν στα βουνά των Καρπαθίων, των Πυρηναίων και στα δάση της Ρωσίας και του Μπέλες. Κατά την αρχαιότητα οι αρκούδες είχαν εξαπλωθεί σε όλη την Ελλάδα, εκτός από τα νησιά. Από τα βυζαντινά χρόνια έως τον 20^ο αιώνα ζούσαν στη Στερεά Ελλάδα, εκτός από την Εύβοια, στην Ήπειρο, τη Μακεδονία και τη Θράκη, αλλά και στην Πελοπόννησο. Στην αρχή του 21ου αιώνα εμφανίζονται μόνο στην Ήπειρο και στον νομό Σερρών.

Η αρκούδα ζει στα δάση, σε σπηλιές και σε κουφάλες δέντρων. Προτιμά τα δάση με οξιές, δρυς, καστανιές, πεύκα και έλατα. Σήμερα έχουν απομείνει γύρω στις 180 αρκούδες.

Τι τρώει:

Είναι ζώο παμφάγο, όμως από τα δόντια της μπορούμε να καταλάβουμε ότι προτιμά πιο πολύ τα φυτά. Τρέφεται, δηλαδή, με χόρτα, φρούτα, βλαστούς και βολβούς. Της αρέσουν πολύ τα κράνα, τα γκόρτσα (άγρια αχλάδια), τα βατόμουρα, οι αγριοφράουλες, τα αγριόμηλα και τα αγριοκέρασα. Δε λείει όχι για βελανίδια, κάστανα, καρπούς οξιάς και φουντούκια. Τρώει και μικρά ζώα του δάσους: έντομα, βατράχια, χελώνες, ψάρια και καραβίδες του γλυκού νερού. Προτιμά τα, ήδη νεκρά, ζώα που βρίσκει στο δάσος. Κάτι άλλο που της αρέσει πολύ, είναι το μέλι.

Πώς πολλαπλασιάζεται:

Το θηλυκό γεννάει κάθε 2 με 3 χρόνια, στα μέσα του χειμώνα στη φωλιά της, ενώ βρίσκεται σε κατάσταση λήθαργου. Συνήθως γεννά 2-3 μικρά (σπάνια έως πέντε), που είναι στην αρχή τυφλά και χωρίς τρίχωμα. Έχουν βάρος 300 γραμμαρίων και όταν μεγαλώσουν ζυγίζουν έως 300 κιλά. Τον πρώτο καιρό η αρκούδα τα χώνει στο δικό της τρίχωμα και τα θηλάζει εντατικά. Μετά από έναν μήνα έχουν βγάλει δικό τους τρίχωμα. Τα αρκουδάκια μένουν κοντά στη μητέρα τους μέχρι και τον τρίτο χρόνο. Κατόπιν η μητέρα τους τα διώχνει από τη δική της περιοχή, για να ζήσουν αλλού.

Εχθροί ή κίνδυνοι

Η φόνευση της καφέ αρκούδας είτε λόγω πρόκλησης ζημιών σε παραγωγικές μονάδες (κτηνοτροφικά ζώα, μελίσσια, καλλιέργειες), είτε τυχαία φόνευση κατά το κυνήγι ή σκόπιμη φόνευση για τρόπαιο ή σύλληψη των μικρών. Επίσης κινδυνεύει από την υποβάθμιση ή απώλεια των βιοτόπων της, λόγω της αλόγιστης διάνοιξης δασικών δρόμων, απρογραμματίστης υλοτομίας και πυρκαγιών. Γενικά, ο χειρότερος εχθρός της είναι ο άνθρωπος, που κόβει και καίει τα δάση. Αυτό δεν ενοχλεί μόνο τις καφέ αρκούδες και τα άλλα ζώα αλλά κάνει κακό και στο περιβάλλον. Και βέβαια, βλάπτει και τον ίδιο τον άνθρωπο, αφού κι αυτός είναι μέρος του φυσικού κόσμου.

Συνήθειες- Δραστηριότητες:

Οι δραστηριότητες της καφέ αρκούδας ποικίλουν ανάλογα με την εποχή. Από το Νοέμβριο ως το Φεβρουάριο μένει στη ζεστή φωλιά της. Ύστερα κάνει βόλτες όλη την άνοιξη και βγαίνει, κυρίως, το πρωί και το βράδυ. Τον Μάιο και τον Ιούνιο είναι πολύ δραστήρια και περπατάει από τη μια κοιλάδα στην άλλη γιατί είναι η εποχή του ζευγαρώματος. Τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο ξεκουράζεται λίγο και βρίσκει την τροφή της στα δάση των βόρειων πλαγιών. Τον Οκτώβριο μετακινείται πάλι, ψάχνοντας τρόπο να συγκεντρώσει τα αποθέματά της για το χειμώνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.

ΧΕΛΩΝΑ ΚΑΡΕΤΑ- ΚΑΡΕΤΑ

Η χελώνα Καρέττα καρέττα είναι είδος θαλάσσιας χελώνας . Οι χελώνες αυτές έχουν, κατά μέσο όρο, τελικό μήκος 90 εκ, αν και έχουν καταγραφεί άτομα με μήκος έως και 280 εκ. Μια ενήλικη χελώνα ζυγίζει περίπου 135 κιλά, ενώ υπάρχουν καταγραφές που ξεπερνούν τα 450 κιλά. Το χρώμα του δέρματος κυμαίνεται από κίτρινο έως καστανό και το κέλυφος είναι συνήθως κοκκινωπό-καφέ. Μέχρι να ενηλικιωθεί η χελώνα δεν είναι ορατές φυλετικές διαφορές.

Η θαλάσσια χελώνα απαντά στον Ατλαντικό, τον Ειρηνικό και τον Ινδικό Ωκεανό, καθώς επίσης και στη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Ελλάδα (ιδίως οι ακτές της Ζακύνθου - Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου και της Κυπαρισσίας) είναι η πιο δημοφιλής περιοχή φωλιάσματος κατά μήκος της Μεσογείου, με περισσότερες από 3.000 φωλιές ετησίως.

Η χελώνα Καρέτα- Καρέτα περνάει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της στη θάλασσα και σε εκβολές ποταμών, με τα θηλυκά να βγαίνουν για λίγο στην ξηρά για να γεννήσουν τα αυγά. Η Καρέτα- Καρέτα έχει διάρκεια ζωής 47-67 χρόνια.

Είναι παμφάγο ζώο και τρέφεται κυρίως με ασπόνδυλα ζώα της θάλασσας. Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης στην ανοιχτή θάλασσα τρώνε μέδουσες, επιπλέοντα μαλάκια, καλαμάρια και χελιδονόψαρα.

Η χελώνα Καρέτα- Καρέτα έχει πολλούς εχθρούς, κυρίως νωρίς στη ζωή της. Θηρευτές των αυγών και των νεοσσών περιλαμβάνουν καβούρια, σκώληκες, σκαθάρια, προνύμφες μυγών και σφηκών, μυρμηγκια, φίδια, γλάρους, αρκούδες κ.α. Κατά τη διάρκεια της μετανάστευσής τους από τις φωλιές τους προς την θάλασσα, οι νεοσσοί γίνονται θηράματα καβουριών, βατραχιών, σαυρών, φιδιών, θαλασσοπουλιών και άλλων πουλιών και θηλαστικών. Στον ωκεανό, θηρευτές των μικρών περιλαμβάνουν ψάρια, όπως το παπαγαλόψαρο και η σμέρνα. Οι επιθέσεις σε ενήλικες είναι πιο σπάνιες λόγω του μεγάλου μεγέθους τους, αλλά μπορεί να κυνηγηθούν από μεγάλους καρχαρίες, φώκιες και όρκες.

Οι θαλάσσιες χελώνες θεωρούνται είδος υπό εξαφάνιση και προστατεύονται από τη Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης. Σε αυτά τα πλαίσια, το 1983 συστάθηκε ο Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας «Αρχελών» ένα μη-κερδοσκοπικό σωματείο με

αντικείμενο τη μελέτη, την προστασία και την περίθαλψη των χελωνών καθώς και τη διαχείριση των οικοσυστημάτων στις σημαντικότερες ελληνικές παραλίες ωτοκίας τους.

ΓΙΩΡΓΟΣ Ρ.

Ο ΛΥΚΟΣ

Οι λύκοι είναι σαρκοφάγο θηλαστικό και αποτελεί τον μεγαλύτερο εκπρόσωπο των κυνοειδών. Ο λύκος πήρε την τωρινή μορφή του εδώ και ένα εκατομμύριο έτη περίπου, δηλαδή πολύ πριν την εμφάνιση του σημερινού ανθρώπου.

Το βάρος του λύκου κυμαίνεται από 20 ως 40 κιλά, το μήκος του φτάνει το 1 με 1,5 μέτρο. Το δάγκωμά του έχει απίστευτη δύναμη και μπορεί να διαπεράσει στρώμα δέρματος και τριχώματος αρκετών εκατοστών. Ο λύκος τρέχει πολύ γρήγορα έως 45 χιλιόμετρα την ώρα, κολυμπά καλά και έχει εξαιρετική όσφρηση και ακοή. Μπορεί να εντοπίσει το θήραμα από μεγάλη απόσταση.

Για καλύτερα αποτελέσματα στο κυνήγι ζει σε αγέλες. Αρχηγός είναι το πιο δυνατό ζώο της αγέλης αρσενικό ή θηλυκό και μαζί με ταίρι του είναι το αναπαραγωγικό ζευγάρι της αγέλης. Η λύκαινα γεννά μια φορά το χρόνο 3 έως 6 μικρά ύστερα από εγκυμοσύνη τριών μηνών. Τα μικρά λυκάκια μένουν τυφλά μέχρι 20 μέρες. Για να μην κινδυνεύουν τα μικρά της κάνει τη φωλιά της σε απόμερες σπηλιές.

Ο λύκος είναι σαρκοφάγο ζώο. Τρώει κτηνοτροφικά ζώα, ζαρκάδια, ελάφια, κατσίκες, πρόβατα, αρνιά, αγριόχοιρους και λαγούς. Είναι αχόρταγος και αιμοβόρος.

Ο λύκος ζει σε σημεία όπου υπάρχει νομαδική κτηνοτροφία ή όπου υφίστανται μεγάλα ορεινά συγκροτήματα χωρίς έντονη ανθρώπινη παρουσία. Υπήρξε το θηλαστικό με τη μεγαλύτερη γεωγραφική εξάπλωση στον πλανήτη μας καθώς κάλυπτε όλο σχεδόν το βόρειο ημισφαίριο. Σήμερα εξαιτίας της συστηματικής προσπάθειας να το εξοντώσουν έχει χάσει μεγάλο μέρος της επικρατείας του. Μικρούς πληθυσμούς από λύκους συναντάμε στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Ελλάδα, την Πορτογαλία στην Ισπανία, την Ιταλία, στις Σκανδιναβικές χώρες και σε μεγαλύτερους πληθυσμούς στα ανατολικά της Ευρώπης ενώ πρόσφατα επανεμφανίστηκε στην Γαλλία, στην Ελβετία και στην Γερμανία.

ΑΘΗΝΑ

Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ

Γενικές πληροφορίες: Οι κουκουβάγιες είναι πουλιά με μεγάλα κεφάλια και μεγάλα μάτια. Οι αρχαίοι Έλληνες τη θεωρούσαν το σύμβολο της θεάς Αθηνάς.

Η κουκουβάγια κάνει από 1 έως 13 αυγά. Τα αυγά είναι στρογγυλά και άσπρα. Δεν βγαίνουν όλα μαζί για αυτό γεννιούνται σε διαφορετικές στιγμές. Μερικές φορές τα μεγαλύτερα μωρά θα σκοτώσουν τα μικρότερα αδέρφια τους.

Που ζουν

Οι κουκουβάγιες ζουν σε πολλά μέρη του κόσμου εκτός από την Γροιλανδία και την Ανταρκτική. Ζουν σε δέντρα, σε τρύπες στο έδαφος, σε σπηλιές και σε αχυρώνες.

Προσαρμόζονται εύκολα και επιβιώνουν σε ερήμους, σε πεδιάδες και χιόνια.

Δεν κτίζουν φωλιές, χρησιμοποιούν παλιές φωλιές από γεράκια, αετούς και κοράκια. Χρησιμοποιούν επίσης τις μεγάλες κοιλότητες των δέντρων.

Μέγεθος

Υπάρχουν 200 είδη από κουκουβάγιες. Οι μικρότερες είναι περίπου 15 εκατοστά με φτερό 20 εκατοστά. Οι μεγαλύτερες είναι περίπου 85 εκατοστά με φτερό 150 εκατοστά και ζυγίζει περίπου 1,5 κιλό.

Εμφάνιση

Οι κουκουβάγιες έχουν μεγάλα κεφάλια και μεγάλα μάτια. Τα σώματά τους και τα φτερά τους είναι καλυμμένα με άσπρα, γκρι ή καφέ φτερά

Διατροφή

Οι κουκουβάγιες είναι σαρκοφάγα πτηνά. Κυνηγάνε τη νύχτα ποντίκια, λαγούς, πουλιά, βατράχια και έντομα.

Ενδιαφέρον γεγονός- Οι κουκουβάγιες δεν μπορούν να κουνήσουν τα μάτια τους για να δουν γύρω- γύρω για, αυτό πρέπει να γυρνάνε τα κεφάλια τους.

Εχθροί

Εχθροί τους είναι τα ημερόβια αρπαχτικά πουλιά, η αλεπού και μερικές φορές οι άνθρωποι.

Για να προστατευτεί από τους εχθρούς της η κουκουβάγια κρύβεται ή χρησιμοποιεί το ράμφος ή τα νύχια της.

ΑΡΙΕΤΤΑ

ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ

ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΡΥΓΧΟΣ ΤΟΥ: Το δελφίνι έχει πολύ χαρακτηριστικό ρύγχος, που καταλήγει σε ένα είδος πεπλατυσμένου ράμφους, εφοδιασμένου με περίπου 80 με 100 δυνατά δόντια σε κάθε σιαγόνα. Χάρη σε αυτό κατορθώνει να συγκρατεί ευκολότερα τα ψάρια και τα οστρακόδερμα με τα οποία τρέφεται.

ΠΩΣ ΑΝΑΠΝΕΕΙ: Όπως όλα τα κητώδη, το δελφίνι χρειάζεται οξυγόνο. Έτσι, βγαίνει στην επιφάνεια και αναπνέει με θόρυβο μέσω μιας οπής, του λεγόμενου φυσητήρα, η οποία βρίσκεται στο κέντρο του κεφαλιού του.

ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΩΟ: Κολυμπάει σε κοπάδια των 50-100 ατόμων, όμως στα ζεστά νερά των τροπικών οι ομάδες φτάνουν ακόμα και τα 2000 δελφίνια!!!

ΠΩΣ ΚΑΤΑΦΕΡΝΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΖΕΤΑΙ: Το δελφίνι είναι προικισμένο με ένα ιδιαίτερο όργανο, το οποίο χρησιμεύει ως σόναρ για να επιλέγει την καλύτερη διαδρομή, αποφεύγοντας τα εμπόδια και τους κινδύνους.

ΤΟ ΔΕΡΜΑ ΤΟΥ: Είναι εξαιρετικά λείο και άτριχο. Η αντίσταση του νερού μειώνεται χάρη και στις λιπαρές εκκρίσεις του δέρματος, που διευκολύνουν την κίνησή του.

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΟΥ: Το δελφίνι συναντάται σε όλες τις θάλασσες, κυρίως στις περιοχές με εύκρατο κλίμα. Ζει σε κοπάδια πολυάριθμα και συνεργάζεται με τους συντρόφους του. Μαζί κυνηγούν ολόκληρα κοπάδια ψαριών, ενώ παίζουν μεταξύ τους κυνηγώντας το ένα το άλλο και εκτελώντας τα χαρακτηριστικά τους άλματα.

ΠΩΣ ΦΡΟΝΤΙΖΕΙ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΤΟΥ: Το θηλυκό γεννά τα μικρά του το καλοκαίρι. Τα γεννά και τα θηλάζει χωρίς να βγει από το νερό. Τα θηλυκά και τα μικρά κολυμπούν στο κέντρο του κοπαδιού, έτσι ώστε να προστατεύονται από τα αρσενικά.

ΙΕΡΟ ΖΩΟ: Στη αρχαία Ελλάδα θεωρούσαν ιερό ζώο το δελφίνι και το όνομά του αναφερόταν σε πολλούς μύθους.

ΛΗΔΑ

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΣΚΙΟΥΡΟΣ

Ο κόκκινος σκίουρος είναι ένα μικρό και χαριτωμένο ζώο. Είναι ένας πρωταθλητής της επιβίωσης που παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στα μεικτά δάση των ελληνικών βουνών.

Οι κόκκινοι σκίουροι ζουν σε δάση πλατύφυλλων κωνοφόρων, γύρω από χωριά, οικισμούς και πάρκα. Στην Ελλάδα ζουν σε όλους τους ορεινούς όγκους της βόρειας Ελλάδας και της Πίνδου.

Τρώνε καρύδια, καρπούς από κουκουνάρια, φουντούκια αμύγδαλα, βατόμουρα, άνθη, μανιτάρια, αυγά πουλιών, χώμα και ξύλα.

Οι εχθροί του είναι τα αρπακτικά πουλιά, κουνάβια, νυφίτσες, αλεπούδες και αγριόγατες. Μεγαλύτερος κίνδυνος είναι η συνύπαρξη με ξενικά συγγενικά είδη αμερικάνικου γκρι σκίουρου.

Για να προσαρμόζονται στο περιβάλλον ζουν στη φωλιά από κλαδιά και ξερά φύλλα πάνω στα δέντρα. Βγαίνουν από τη φωλιά μισή ώρα μετά την ανατολή. Δραστηριοποιούνται 4 ώρες και 3 ώρες μετά την δύση. Δεν πέφτουν σε χειμérica νάρκη. Μπορούν να κάτσουν αρκετές μέρες στη φωλιά. Αποθηκεύουν στη γη και στις τρύπες καρπούς σε περίπτωση ανάγκης.

Οι αρχές της άνοιξης είναι η δυσκολότερη περίοδος για τους σκίουρους, καθώς τα θαμμένα καρύδια αρχίζουν να φυτρώνουν και δεν είναι πλέον διαθέσιμα για τροφή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ.

Ο ΑΣΤΕΡΙΑΣ

Ο αστερίας είναι ένα περίεργο ζώο της θάλασσας που δεν είναι ψάρι. Αποτελείται από έναν κεντρικό κυκλικό δίσκο ο οποίος έχει πέντε συμμετρικούς βραχίονες. Το στόμα είναι στην κάτω πλευρά του και στην πάνω πλευρά του έχει ένα είδος φίλτρου για το νερό. Ο ρόλος του είναι να παρέχει νερό στον αστερία για να κινηθεί με τα πόδια- σωλήνες του. Ορισμένα είδη είναι τόσο γρήγορα που μπορούν να κινηθούν με ταχύτητα 2,8 μέτρων το λεπτό. Πολλοί αστερίες έχουν και σειρές από αγκάθια για την άμυνά τους από τους εχθρούς. Στο άκρο κάθε βραχίονα υπάρχει ένα μικρό μάτι σαν κόκκινη βούλα, με το οποίο το ζώο μπορεί να δει μόνο αν είναι φως ή σκοτάδι. Οι αστερίες τρέφονται συνήθως με ζώα με κέλυφος, όπως μύδια, αχιβάδες και στρείδια, ακόμα και με μικρά ψάρια, ειδικά όταν είναι ετοιμοθάνατα. Η πέψη τους γίνεται με δύο στομάχια. Περίεργο είναι το ότι όλα τα είδη του αστερία έχουν την ικανότητα να αναπλάθουν τα χαμένα τους μέλη αν κοπούν. Έχουν ανακαλυφθεί προς το παρόν περισσότερα από 1800 είδη του ζώου.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ο ΑΙΓΑΙΟΓΛΑΡΟΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ: Λέγεται αλλιώς και Κοκκινομούτης ή Αντουινιός προς τιμήν του Γάλλου Ζαν Βικτουάρ Ωντουάν, που τον μελέτησε. Η ονομασία του είναι δάνειο από την αρχαία ελληνική λέξη ' λάρος' και τη συναντάμε συχνά στον Όμηρο και στον Αριστοφάνη. Ο Αιγαιόγλαρος αρθρώνει χαρακτηριστικές κραυγές με δυνατή φωνή (λάσκω= κραυγάζω)

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ: Ο Αιγαιόγλαρος μοιάζει με τον Ασημόγλαρο, με άσπρο σώμα, γκριζες φτερούγες και μαύρες άκρες. Είναι όμως μικρότερος (50 εκ.) έχει κόκκινο ράμφος και σκούρα πόδια και στον αέρα είναι πιο κομψός και ευκίνητος.

Γεννά δύο με τρία καφετιά με μαύρα στίγματα αυγά (καμουφλαρισμένα) στα τέλη του Απριλίου. Τα νεαρά έχουν γκρι καφέ χρώμα και αρχίζουν να πετάνε 20- 30 μέρες από την ημέρα της επώασης όπου εγκαταλείπουν την αποικία.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ: Ο Αιγαιόγλαρος είναι το μοναδικό είδος γλάρου που αναπαράγεται αποκλειστικά στη Μεσόγειο. Φωλιάζει ομαδικά σε ακατοίκητες νησίδες. Βραχώδεις νησίδες με αποικίες Αιγαιόγλαρου υπάρχουν στις Κυκλάδες, τη Λήμνο, τα Κύθηρα, τη Λέσβο και τις Βόρειες Σποράδες.

ΤΡΟΦΗ: Πετά αργά, ανάμεσα στα κύματα και πιάνει μικρά αφρόψαρα. Συχνά πλησιάζει στα ψαροκάικα για να τραφεί με τα ψάρια που πετιούνται.

ΕΙΝΑΙ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΟ ΕΙΔΟΣ: Ο Αιγαιόγλαρος, σύμβολο των νησίδων, απειλείται περισσότερο από κάθε άλλο θαλασσοπούλι της Ελλάδας.

Οι άνθρωποι που ψαρεύουν στα παράκτια νερά, του στερούν τα μικρά αφρόψαρα που είναι η αποκλειστική τροφή του. Ακόμα, άνθρωποι και ζώα, τις τουριστικές περιόδους του χαλάνε τις φωλιές με αποτέλεσμα να καταστραφεί όλη η αποικία.

Στην Ελλάδα εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 600 ζευγάρια Αιγαιόγλαρων σε πάνω από 20 μικρές διάσπαρτες αποικίες, που είναι ο μεγαλύτερος πληθυσμός στην ανατολική Μεσόγειο.

ΖΩΗ

Ο ΑΣΤΑΚΟΣ

ΕΙΔΗ ΑΣΤΑΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ: Έχει δύο κεραίες και δύο δαγκάνες και λείο σκελετό. Αλλάζει χρώμα ανάλογα με τις αποχρώσεις του βυθού.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΚΑΘΩΤΟΣ: Το κέλυφός του είναι γεμάτο αγκαθωτές προεξοχές φθάνει τα 50-60 εκ. και βάρος 2-3 κιλά. Ξεχωρίζει λόγω του χρώματος και επειδή δεν έχει μεγάλες δαγκάνες. Ενώ αντίθετα έχει δύο μεγάλες κεραίες ή αλλιώς πόδια.

ΚΩΛΟΧΤΥΠΑ: Φθάνει τα δύο κιλά. Έχει καφέ χρώμα και είναι ο νοστιμότερος κατά κοινή ομολογία.

ΑΣΤΑΚΟΥΔΑΚΙ Ή ΛΥΡΑ: Μοιάζει με την κωλοχτύπα και φτάνει το πολύ το μισό κιλό.

ΠΟΥ ΖΕΙ: Ο αστακός ζει στον βυθό της θάλασσας ακόμα και σε μεγάλο βάθος συνήθως κοντά στα βράχια. Όταν ενηλικιωθεί φτάνει συνήθως να έχει βάρος μέχρι ένα κιλό. Εκτός όμως αυτήν υπάρχουν και αστακοί που ζουν σε γλυκά νερά όπως στα ποτάμια και σε λίμνες.

Η διάρκεια ζωής του αστακού μπορεί να φτάσει και τα 100 χρόνια και το βάρος του τα 24 κιλά.

Ο αστακός είναι ένα θαλάσσιο ζώο που ανήκει στα μαλακόστρακα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του το ισχυρό κόκκινο κέλυφος και τις μεγάλες δαγκάνες ή κεραίες του.

Επειδή ο εξωτερικός σκελετός του οστράκου δεν μεγαλώνει μαζί με το σώμα του, ο αστακός το αποβάλλει από καιρό σε καιρό για να το αντικαταστήσει με καινούριο. Την εποχή που αλλάζει το όστρακό του περνάει πολλούς κινδύνους καθώς τον κυνηγούν οι εχθροί του όπως κάποια ψάρια ή πτηνά, τους οποίους προσπαθεί να αποφύγει προσαρμόζοντας το χρώμα του με το αντίστοιχο του πυθμένα. Έτσι τους καλοκαιρινούς μήνες το χρώμα του είναι κοκκινωπό ενώ τις άλλες εποχές του χρόνου είναι σταχτοπράσινο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Π.

Η ΣΟΥΠΙΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ-ΑΝΑΤΟΜΙΑ: Έχει σώμα ωοειδές που περιβάλλεται από έναν μανδύα. Στο κεφάλι της έχει δύο μεγάλα μάτια σε πλευρική θέση και στο μπροστινό τμήμα του κεφαλιού έχει 10 πλοκάμια, από τα οποία τα 8 έχουν μέσα τους μυζητικά νήματα και είναι μικρότερα από τα άλλα 2. Τα μεγαλύτερα πλοκάμια συντελούν στη σύλληψη της λείας και έχουν σχήμα ροπάλου. Όταν βρίσκονται σε κατάσταση ηρεμίας παραμένουν σε συστολή, σε αντίθεση με την αστραπιαία κίνηση που κάνουν όταν έρχεται κάποια λεία, την οποία αρπάζουν. Στο στόμα έχει ισχυρά κεράτινα σαγόνια που σχηματίζουν ένα είδος ράμφους και ένα εξόγκωμα με σειρές οδοντώσεων από χιτίνη. Επίσης το σώμα της έχει δύο μικρά ελάσματα (πτερύγια) και με αυτά μετακινείται. Έχει έναν αγωγό με κωνικό σχήμα, ο οποίος βρίσκεται στο πίσω μέρος της κοιλιάς. Αυτός βοηθά στο να εκσφενδονίζει η σουπιά το μελάνι της προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Τέλος, έχει πόρους γεμάτους οξυγόνο.

Η σουπιά είναι γένος μαλακίων της τάξης των Ζηπιδων των κεφαλόποδων. Ανήκει στην τάξη των δεκάποδων και συναντάται στις εύκρατες και ζεστές θάλασσες. Ζει σε βάθος μέχρι 100 μέτρα. Αλιεύεται με δίχτυα και με ξυλοσουπιά. Εκτός από το κρέας της, το όστρακό της χρησιμοποιείται στη χρυσοχοΐα ως καλούπι για την λείανση των μετάλλων πριν χρωματιστούν και σε σκόνη για την παραγωγή οδοντόκρεμας. Το πλέον γνωστό είδος είναι η σουπιά η φαρμακευτική.

ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: Οι σουπιές έχουν δύο βρόγχια στην κοιλότητα του μανδύα τους. Με αυτά αναπνέουν. Η καρδιά τους έχει δύο κόλπους όπου καταλήγουν τα αγγεία που προέρχονται από τα βρόγχια και μια κοιλία. Έχουν 3 καρδιές και το αίμα τους είναι πράσινο- μπλε χρώμα.

ΑΜΥΝΑ : Οι σουπιές διαθέτουν την ικανότητα να αλλάζουν το χρώμα τους ανάλογα με τις συνθήκες του περιβάλλοντος (καμουφλάζ). Αυτό το πετυχαίνουν με τη συστολή ή διαστολή των χρωματοφόρων αδένων που διαθέτουν στον μανδύα τους. Επίσης μπορούν να προστατευθούν πετάγοντας μελάνι όταν κινδυνεύουν.

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ : Γεννούν αυγά που έχουν σφαιρικό σχήμα, τα οποία αφήνουν σε διάφορα υπολείμματα φυτών. Η διαδικασία της εναπόθεσης γίνεται σε ομάδες.

ΤΡΟΦΗ: Οι σουπιές είναι σαρκοφάγα ζώα που τρώνε μικρά μαλάκια, καβούρια, γαρίδες, ψάρια, χταπόδια, σκουλήκια και άλλες σουπιές.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΖΩΗΣ: Ο μέσος χρόνος ζωής της σουπιάς είναι ένα με δύο χρόνια, με τα αρσενικά ορισμένων ειδών να ζουν περισσότερο.

Οι σουπιές ρίχνουν μελάνι σε διάφορα σημεία στην θάλασσα για να μπερδέψουν και να ξεφύγουν από πιθανούς θηρευτές.

Το σουπιοκόκαλο που βρίσκουμε στις παραλίες χρησιμοποιείται από τις σουπιές για να έχουν πλευστότητα.

Το w σχήμα ματιού της σουπιάς της επιτρέπει να βλέπουν ταυτόχρονα μπροστά και πίσω.

Οι σουπιές έχουν αχρωματοψία.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Χ.

ΣΚΑΝΤΖΟΧΟΙΡΟΣ

Οι σκαντζόχοιροι ξεχωρίζουν εύκολα από τα μυτερά αγκάθια τους, που έχουν μήκος περίπου 2 εκατοστά και χρώμα απαλό κίτρινο με ραβδώσεις. Πρόκειται για τρίχες που έχουν γίνει σκληρές με την προσθήκη κερατίνης. Τα αγκάθια αυτά δεν έχουν δηλητήριο και μπορούν εύκολα να αφαιρεθούν από το ζώο. Καθώς ο σκαντζόχοιρος μεγαλώνει, κατά το πρώτο έτος της ηλικίας του, χάνει τα απαλά αγκάθια που έχει κατά τη γέννησή του και τα αντικαθιστά με μεγαλύτερα και σκληρότερα. Οι σκαντζόχοιροι ζουν στο δάσος, σε κήπους και σε χωράφια.

Τρώει έντομα, σαλιγκάρια, βατράχια, αυγά, φίδια, μανιτάρια, χόρτα, ρίζες, μούρα, πεπόνια και καρπούζια.

Οι σκαντζόχοιροι του δάσους έχουν σχετικά λίγους εχθρούς, κυρίως πουλιά και ειδικότερα κουκουβάγιες, αλλά νυφίτσες, σκύλους και φίδια, τα μικρότερα είδη όπως ο μακρώτις σκαντζόχοιρος έχουν ως επιπλέον εχθρούς τις αλεπούδες και τους λύκους. Για να προστατευτούν γίνεται μία μπάλα από αγκάθια.

Το φθινόπωρο, στρώνουν μια φωλιά με βρύα και φύλλα κάτω από ένα δένδρο και πέφτουν σε χειμερία νάρκη, που διαρκεί ως το Μάρτιο ή τον Απρίλιο. Η θερμοκρασία του σώματος τους στην περίοδο αυτή πέφτει στους 5,5 βαθμούς C.

Οι σκαντζόχοιροι έχουν μεγάλη διάρκεια ζωής σε σχέση με το μέγεθός τους. Τα μεγαλόσωμα είδη σκαντζόχοιρου ζουν 4-7 χρόνια ελεύθερα (μερικά έχουν αναφερθεί ότι ζουν έως και 16 χρόνια). Τα μικρόσωμα είδη ζουν ελεύθερα 2-4 χρόνια και 4-7 χρόνια σε αιχμαλωσία. Στην αιχμαλωσία ζουν περισσότερο επειδή δεν υπάρχουν εχθροί και η διαίτα είναι ελεγχόμενη.

ΑΓΓΕΛΙΝΑ

ΕΛΑΦΙ

Το ελάφι είναι ζώο θηλαστικό, μηρυκαστικό, που ανήκει στην οικογένεια των ελαφιδών και στην τάξη των αρτιοδακτύλων. Είναι λεπτόσωμο και φέρει κοντό καστανόχρωμο μαλακό τρίχωμα. Το κεφάλι του είναι μικρό, με ρύγχος μυτερό. Έχει μεγάλα μάτια και λεπτά ευκίνητα πόδια. Το αρσενικό έχει στο κεφάλι του κέρατα μεγάλα με διακλαδώσεις που ανανεώνονται κάθε χρόνο και μοιάζουν με φύλλα πλατιά. Τα ελάφια είναι επιλεκτικά στην τροφή τους και περνούν τον περισσότερο χρόνο τους αναζητώντας τροφή, ενώ τρώνε κυρίως φύλλα. Έτσι περνούν πολύ από το χρόνο τους διαλέγοντας τα κλαδιά, τα φύλλα, τα χορτάρια και τα φρούτα που δεν τα δυσκολεύουν στην πέψη.

Το κόκκινο ελάφι, που το συναντάμε στα περισσότερα μέρη της Ευρώπης και της Μικράς Ασίας, έχει μήκος ως 2,30 μ. και ύψος ως 1,50 μ. και ζυγίζει ως 100 κιλά. Έχει σπάνια ευκινησία και τρέχει πολύ γρήγορα κάνοντας πηδήματα μέχρι 8 μέτρα. Ζει γύρω στα 40 με 50 χρόνια. Στην Ελλάδα συναντιέται στον Όλυμπο, στα βουνά της Ηπείρου και σε μερικά ορεινά μέρη της Μακεδονίας, στη Λήμνο και τη Ρόδο. Έχει εχθρούς όλα τα αρπακτικά ζώα και τον άνθρωπο. Το μόνο όπλο για την άμυνά του είναι το γρήγορο τρέξιμό του και οι οξύτατες αισθήσεις του. Το θηλυκό του, που δεν έχει κέρατα, γεννά μια φορά τον χρόνο (κάθε 10 μήνες) 1 ως 2 ελαφάκια που τα θηλάζει και τα αγαπά πολύ. Το ζευγάρι είναι τόσο αγαπημένο, που αν τύχει να σκοτωθεί το ένα, το άλλο είναι δυνατό να πεθάνει από λύπη και μαλασμό, έχοντας περιπλανηθεί πολλές μέρες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Τ.

ΤΣΑΚΑΛΙ

Το τσακάλι ή ο θώς είναι μεσαίου μεγέθους παμφάγο θηλαστικό του γένους Κύων. Ως τσακάλια ονομάζονται τρία διαφορετικά είδη. Το χρυσό τσακάλι *Canis aureus*, το ριγωτό τσακάλι *Canis adustus* και το μελανόραχο τσακάλι *Canis mesomelas*. Τα δύο τελευταία είναι συγγενικά μεταξύ τους, αλλά το πρώτο είναι πιο συγγενικό με τον λύκο, τον αφρικανικό χρυσό λύκο, το κογιότ και τον αιθιοπικό λύκο.

Το χρυσό τσακάλι μπορούμε να το βρούμε στην Ευρώπη, και στην Ασία. Στην Ελλάδα είναι απειλούμενο είδος και συναντάται κυρίως στην Κερκίνη, τη Χαλκιδική, τη Φωκίδα, τη Σάμο, την Πελοπόννησο, την Αττική και στην Ανατολική Μακεδονία και στη Θράκη, ενώ έχει εξαφανισθεί ή είναι πολύ σπάνιο σε μέρη που ήταν κοινό πριν από λίγες δεκαετίες. Τα δύο άλλα είδη τσακαλιών ζουν στην Υποσαχάρια Αφρική.

ΑΡΙΣΤΕΑ

ΑΣΒΟΣ

Ο ασβός αυτός έχει συνολικό μήκος 80 εκ., από τα οποία τα 20 εκ. καταλαμβάνονται από την ουρά. Το κεφάλι του είναι μακρύ και καταλήγει σε ρύγχος· έχει ισχυρά δόντια και μικρά μάτια. Ο κορμός του είναι ογκώδης και τα άκρα του κοντά και ισχυρά, απολήγοντας σε πέντε δάχτυλα, εφοδιασμένα με μακριά κυρτά νύχια και προσαρμοσμένα για σκάψιμο. Το δέρμα του καλύπτεται από πυκνό τρίχωμα, γκρίζο στη ράχη και μαύρο στην κοιλιά και στα άκρα· το πρόσωπό του αντίθετα, είναι λευκό με μία μαύρη λωρίδα σε κάθε πλευρά του, η οποία το διασχίζει από τη μύτη έως τα αφτιά.

Κατασκευάζει σε προφυλαγμένα μέρη τη φωλιά του, η οποία αποτελείται από μια κύρια στοά μήκους μερικών μέτρων με διάφορους μικρούς διαδρόμους, οι οποίοι καλύπτουν τον αερισμό της κύριας στοάς και λειτουργούν επίσης ως έξοδος κινδύνου. Είναι νυκτόβιο ζώο και αναζητά την τροφή του το δειλινό· η διατροφή του εμφανίζει μεγάλη ποικιλία και περιλαμβάνει έντομα, σκουλήκια ή άλλα ασπόνδυλα, μικρά θηλαστικά, ερπετά, καρπούς και άλλα φυτικά υλικά.

Αναπαραγωγή: Η αναπαραγωγή του λαμβάνει χώρα οποιαδήποτε στιγμή από το τέλος του χειμώνα έως τα μέσα του καλοκαιριού. Ωστόσο, ο ασβός έχει την ικανότητα να σταματάει την ανάπτυξη του ζυγωτού πριν από την εμφύτευση του στη μήτρα, μέχρι οι κλιματικές συνθήκες να γίνουν ευνοϊκές. Ύστερα από εγκυμοσύνη περίπου πενήντα ημερών, γεννάει 3-4 μικρά, συνήθως τον Φεβρουάριο ή τον Μάρτιο.

ΝΩΝΤΑΣ

Δραστηριότητα 3η: Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα άγριων ζώων, (3 Μαρτίου) οι μαθητές ζωγράφισαν ζωάκια του βουνού και του δάσους.

Δραστηριότητα 4^η Οι μαθητές ζωγράρισαν ζώα της θάλασσας.

Δραστηριότητα 4^η : Παροιμίες και φράσεις:

- Έβαλαν το λύκο να φυλάει τα πρόβατα.
- Εδώ σε θέλω κάβουρα να περπατάς στα κάρβουνα.
- Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό.
- Έβαλαν την αλεπού τις κότες να φυλάει.
- Άλλα τα μάτια του λαγού κι άλλα της κουκουβάγιας.
- Ο λύκος έχει το όνομα και η αλεπού τη χάρη.
- Η γριά αλεπού δεν πιάνεται με ξόβεργες.
- Νηστικό αρκούδι , δεν χορεύει.
- Τι είναι ο κάβουρας, τι είναι το ζουμί του.
- Δυο λαγούς αν κυνηγάς, κι οι δυο θε να σου φύγουν.
- Θρέψε λύκο το χειμώνα, να σε φάει το καλοκαίρι.
- Έβαλαν το λύκο να φυλάει τα πρόβατα.
- Του ταξε λαγούς με πετραχήλια.
- Σκόρπισαν σαν του λαγού τα πουλιά.
- Νηστικό αρκούδι δε χορεύει.
- Μαλλί αρκούδας, μετάξι δε γίνεται.
- Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άλλαξε το μαλλί του μήτε τη γνώμη άλλαξε μήτε την κεφαλή του.
- Αρνί που βλέπει ο θεός, ο λύκος δεν το τρώει.
- Άλλα τα μάτια του λαγού κι άλλα της κουκουβάγιας.
- Ο γλάρος αψηλά πετά και χαμηλά λογιάζει.
- Μη σε γελάσει ο βάτραχος ή το χελιδονάκι αν δεν λαλήσει ο τζίτζικας δεν είν' καλοκαιράκι.
- Τι γυρεύει η αλεπού στο παζάρι.

